

Sygn. akt III AUa 214/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 listopada 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Anna Polak (spr.)
Sędziowie:	SSA Barbara Białecka SSO del. Beata Górską
Protokolant:	St. sekr. sąd. Edyta Rakowska

po rozpoznaniu w dniu 20 listopada 2014 r. w Szczecinie

sprawy M. J.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o emeryturę

na skutek apelacji ubezpieczonego

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 21 listopada 2013 r. sygn. akt VI U 72/13

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 214/14

UZASADNIENIE

Decyzją z 30 listopada 2012 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r., Nr 153, poz. 1227 ze zm.; dalej jako: ustawa emerytalna) oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r., Nr 8, poz. 43 ze zm.; dalej jako: rozporządzenie z 7 lutego 1983 r.), odmówił ubezpieczonemu M. J. przyznania prawa do emerytury z tytułu wykonywania pracy w warunkach szczególnych. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że powodem odmowy jest okoliczność, że ubezpieczony na dzień 1 stycznia 1999 r. nie osiągnął 25-letniego okresu składkowego i nieskładkowego, jak również nie udowodnił 10-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Organ rentowy przyjął za udowodnione na 1 stycznia 1999 r. 16 lat, 7 miesięcy i 6 dni okresów składkowych (staż sumaryczny). Odmówił zaliczenia do stażu pracy w szczególnych warunkach okresów:

od 23 czerwca 1978 r. do 25 kwietnia 1979 r., od 1 maja 1981 r. do 10 września 1989 r. oraz od 1 stycznia 1990 r. do 5 lutego 1990 r.

z tytułu zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...), ponieważ zakład pracy w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach nie powołał się na przepisy resortowe.

Ubezpieczony w odwołaniu od powyższej decyzji zarzucił obrazę art. 184 ustawy emerytalnej oraz § 8 rozporządzenia z 7 lutego 1983 r. Stwierdził, że

z dokumentów dotyczących zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) wynika, że wykonywał on pracę w tym przedsiębiorstwie, pracując w charakterze rybaka przez cały okres swojego zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy. Wskazał, że zgodnie z wyk. B dz. IV, do prac w warunkach szczególnych zalicza się prace rybaków morskich. W ocenie ubezpieczonego, tylko rodzaj wykonywanej pracy stanowi o prawie do wcześniejszej emerytury, a organ rentowy nie może wprowadzać dodatkowych kryteriów. Stwierdził, że ZUS nie zakwestionował wykonywania przez ubezpieczonego pracy

w w/w przedsiębiorstwie w charakterze rybaka; domagał się natomiast przedstawienia świadectw pracy z dodatkowymi informacjami wynikającymi z przepisów resortowych. Tak argumentując wniósł o uchylenie zaskarżonej decyzji i zasądzenie kosztów postępowania.

Organ rentowy w odpowiedzi na odwołanie wniósł o oddalenie odwołania. Wskazał, że ubezpieczony wiek 55 lat osiągnął (...) Podtrzymał dotychczasowe swoje stanowisko.

W kolejnym piśmie procesowym ubezpieczony wskazał, że przez ponad 20 lat prowadzi działalność gospodarczą i odprowadza z tego tytułu należne składki ubezpieczeniowe, a nadto - że podstawą jego wniosku o emeryturę nie jest art. 184 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej, ale przepisy art. 46 ust. 1 i 32 tej ustawy. Stwierdził, że spełnił warunki wynikające z powyższych przepisów do 31 grudnia 2008 r., toteż nabył prawo do wcześniejszej emerytury na ich podstawie.

Organ rentowy w kolejnym piśmie wskazał, że ubezpieczony (...)

(...) miał ukończone 52 lata, a zatem nie spełnia wskazanego warunku ukończenia 60 lat. Do 31 grudnia 2008 r. udowodnił 26 lat, 7 miesięcy i 6 dni okresów ubezpieczenia i nie został uznany za całkowicie niezdolnego do pracy, a przed zgłoszeniem wniosku o emeryturę nie był w stosunku pracy, a wykonywał działalność gospodarczą. Stwierdził, że ubezpieczony nie spełnia warunków do przyznania prawa do emerytury na podstawie art. 46 ustawy emerytalnej. Podtrzymał ponadto dotychczasowe stanowisko.

Wyrokiem z 21 listopada 2013 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie.

Sąd I instancji ustalił, że ubezpieczony, urodzony (...), wiek 55 lat osiągnął w dniu (...). Na dzień złożenia wniosku o emeryturę ubezpieczony nie był członkiem OFE. Do 1 stycznia 1999 r. ubezpieczony udowodnił łącznie 16 lat, 7 miesięcy i 6 dni okresów składkowych.

Wniosek o emeryturę złożył 6 listopada 2012 r., dołączając do niego m.in. świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach w okresie od 23 czerwca 1978 r. do 30 kwietnia 1981 r. na stanowisku rybaka morskiego (wymienionym

w wykazie B dziale IV poz. 4, pkt 12 załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów

z 7 lutego 1983 r.) oraz od 30 kwietnia 1981 r. do 15 grudnia 1981 r. – na stanowisku starszego rybaka (wymienionym w wykazie B dziale IV poz. 4, pkt 11 załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r.), a nadto w okresie od 16 grudnia 1981 r. do 28 lutego 1990 r. – na stanowisku III oficera wachtowego

- w Przedsiębiorstwie (...)

w S..

W oparciu o tak poczynione ustalenia faktyczne Sąd I instancji zważył, że odwołanie nie zasługiwało na uwzględnienie. Sąd orzekający poddał ocenie prawnej prawidłowość decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z 30 listopada 2012 r., którą organ rentowy odmówił ubezpieczonemu prawa do emerytury.

W myśl art. 184 ust. 1 ustawy emerytalnej, ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku emerytalnego przewidzianego w art. 32-34, 30 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn (pkt 1) oraz okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27 (pkt 2). Emerytura ta przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego (art. 184 ust. 2).

Prawo do emerytury na podstawie art. 184 ustawy może nabyć zatem ubezpieczony, który przed dniem 1 stycznia 1999 r. wykazał się wymagany w § 4 rozporządzenia z 7 lutego 1983 r., okresem zatrudnienia (25 lat), w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach oraz osiągnął wiek emerytalny wynoszący dla mężczyzn 60 lat.

Sąd Okręgowy przyjął, że w toku postępowania niesporny był fakt, że ubezpieczony na dzień 1 stycznia 1999 r. legitymował się okresem zatrudnienia w wymiarze 16 lat, 7 miesięcy i 6 dni, zamiast wymaganych ustawą 25 lat. Tym samym sąd uznał, że ubezpieczony nie spełnił jednej z podstawowych przesłanek warunkujących nabycie prawa do wcześniejszej emerytury. W tej sytuacji, sąd I instancji uznał, że kwestia ewentualnego uznania za udowodnione, wskazywanych przez ubezpieczonego okresów pracy w warunkach szczególnych pozostaje bez znaczenia, nawet gdyby przyjąć, że stanowiska pracy wymienione w złożonym przez ubezpieczonego świadectwie pracy z 28 lutego 1990 r. istotnie są stanowiskami wymienionymi w Dziale IV wykazu B – załącznika do rozporządzenia z 7 lutego 1983 r.

W dalszej kolejności Sąd Okręgowy odniósł się do żądania ubezpieczonego dotyczącego przyznania mu emerytury stosownie do treści art. 46 w zw. z art. 32 ustawy emerytalnej. Wskazał, że w świetle art. 32 ust. 1 w zw. z art. 46 ust. 1 ustawy emerytalnej, ubezpieczonemu urodzonemu po dniu 31 grudnia 1948 r., a przed dniem 1 stycznia 1969 r., będącemu pracownikiem zatrudnionym w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przysługuje emerytura w wieku niższym niż 65 lat, o ile ubezpieczeni spełniają łącznie następujące warunki: nie przystąpili do otwartego funduszu emerytalnego albo złożyli wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa (art. 46 ust. 1 pkt 1) oraz warunki do uzyskania emerytury określone w tych przepisach spełnią do dnia 31 grudnia 2008 r. (art. 46 ust. 1 pkt 2).

Według art. 32 ust. 2 ustawy emerytalnej, dla celów ustalenia uprawnień, o których mowa w ust. 1, za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia. Stosownie do brzmienia art. 32 ust. 4 powoływanej ustawy, wiek emerytalny, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których przysługuje wcześniejsza emerytura, ustalany jest na podstawie rozporządzenia z 7 lutego 1983 r. Zgodnie z § 1 ust. 1 w/w rozporządzenia, stosuje się je do pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, wymienione w § 4-15 tego rozporządzenia oraz w wykazach stanowiących załącznik do rozporządzenia, zwanych dalej „wykazami”. Warunkiem nabycia prawa do wcześniejszej emerytury na podstawie § 3 tego rozporządzenia jest wykazanie „wymaganego okresu zatrudnienia”, za który uważa się okres wynoszący dla mężczyzn 25 lat, liczony łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczanymi do okresów zatrudnienia. W okresach tych praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze musi być wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Okres pracy stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji,

w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia, lub w świadectwie pracy. Z kolei § 1 ust. 2 tego rozporządzenia stanowi, że właściwi ministrowie, kierownicy urzędów centralnych oraz centralne związki spółdzielcze w porozumieniu z Ministrem Pracy, Płac i Spraw Socjalnych ustalają w podległych i nadzorowanych zakładach pracy stanowiska pracy, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazach A i B.

W myśl § 8 rozporządzenia, pracownik który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w dziale IV wykazu B, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

- osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 50 lat dla kobiet i 55 lat dla mężczyzn,
- ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 10 lat wykonywał prace wymienione w dziale IV wykazu B.

W ocenie Sądu Okręgowego, ubezpieczony, aby uzyskać prawo do świadczenia stosownie do treści art. 46 ustawy emerytalnej, powinien osiągnąć obniżony wiek 55 lat najpóźniej na dzień (...), tymczasem ubezpieczony ur. (...) wiek ten osiągnął dopiero w dniu (...), dlatego też sąd I instancji uznał, że ubezpieczony nie spełnia jednego z podstawowych warunków umożliwiających skorzystanie z dobrodziejstwa prawa do wcześniejszej emerytury.

Sąd Okręgowy stwierdził, że gdyby przyjąć za słuszne stanowisko ubezpieczonego – że w wypadku przepisu art. 46 ustawy emerytalnej, spełnienie wszystkich warunków do uzyskania emerytury – (...), nie dotyczy wieku, wówczas przepis art. 184 należałoby uznać za zbędny, bowiem całkowicie nieracjonalnym byłoby wykazywanie stosownego stażu pracy na dzień 31 grudnia 1998 r., skoro zgodnie ze wspomnianym art. 46 ustawy emerytalnej, wystarczyłoby spełnić te warunki na dzień (...). Zdaniem sądu

I instancji, różnica w brzmieniu tych przepisów z tego punktu widzenia nie budzi jednak żadnych wątpliwości. Przepis art. 184 ust. 1 ustawy emerytalnej jednoznacznie stanowi, że ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli:

- okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz
- okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27.

Przepis ten nie wskazuje zatem żadnej daty, do jakiej ubezpieczony musi osiągnąć stosowny wiek, a jedynie datę, na jaką musi spełniać określone w nim warunki. Natomiast przepis art. 46 ustawy emerytalnej wprost wskazuje datę, do jakiej ubezpieczony musi spełnić wszystkie warunki określone tym przepisem (oraz przepisami, do których odsyła).

Tak argumentując Sąd Okręgowy zaniechał prowadzenia postępowania dowodowego dotyczącego ustalenia okresu pracy wnioskodawcy w warunkach szczególnych, uznając, iż ustalenie, czy i w jakich okresach ubezpieczony świadczył pracę w warunkach szczególnych nie miałyby wpływu na rozstrzygnięcie prawa ubezpieczonego do emerytury.

Sąd I instancji wskazał, że ZUS odmówił ubezpieczonemu zaliczenia do pracy w szczególnych warunkach okresu od 23 czerwca 1978 r. do 25 kwietnia 1979 r., okresu od 1 maja 1981 r. do 10 września 1989 r. oraz okresu od 1 stycznia 1990 r. do 5 lutego 1990 r. z tytułu zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) i Usług (...) wskazując, że zakład pracy w świadectwie wykonywania prac w warunkach szczególnych nie powołał się na przepisy resortowe. Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że wystawiając świadectwo pracy z 28 lutego 1990 r., pracodawca powołał się na przepisy rozporządzenia z 7 lutego 1983 r., co w ocenie sądu I instancji, jest wystarczające (z tym jednak, że w ostatnim punkcie 3. pominął te przepisy, choć i tu możliwe byłoby wskazanie Działu IV Wykazu B poz. 4).

W tym kontekście sąd I instancji podkreślił, że stanowiące załączniki do zarządzenia wykazy stanowisk pracy, na których wykonywane są prace

w szczególnych warunkach, uprawniające do wcześniejszego przejścia na emeryturę, mają jedynie charakter informacyjny, techniczno-porządkujący i uściślający. Ułatwiają identyfikację danego stanowiska pracy jako stanowiska pracy w szczególnych warunkach. Zgodnie z wyrażanymi w orzecznictwie sądowym poglądami, które sąd okręgowy podzielił, z faktu, że właściwy minister, kierownik urzędu centralnego czy centralny związek spółdzielczy w porozumieniu z Ministrem Pracy, Płac i Spraw Socjalnych ustalił w podległych i nadzorowanych zakładach pracy, że dane stanowisko pracy jest stanowiskiem pracy w warunkach szczególnych, może płynąć domniemanie faktyczne, że praca na tym stanowisku w istocie wykonywana była

w takich warunkach i odwrotnie - brak konkretnego stanowiska pracy w takim wykazie może stanowić negatywną przesłankę dowodową (por. wyrok SN z 25 lutego 2010 r., II UK 218/09, Lex nr 590247). Sąd I instancji zaakcentował ponadto, że wykazy stanowisk pracy mogą stanowić podstawę do uznania danej pracy jako pracy w warunkach szczególnych tylko w granicach i na podstawie rozporządzenia z 7 lutego 1983 r., nigdy zaś poza jego granicami, co dotyczy przede wszystkim prac na stanowiskach określonych w zarządzeniach resortowych lub załącznikach do tych zarządzeń, a nienależących do określonych w załączniku do rozporządzenia z 7 lutego 1983 r. branż oraz rodzajów prac w tychże branżach.

Sąd Okręgowy podkreślił, że choć pracodawca w świadectwie pracy z 28 lutego 1990 r. przywołał rozporządzenie z 7 lutego 1983 r., to jednak w nagłówku tego dokumentu zapisana została treść „załącznik nr 2 do zarządzenia nr 24 Ministra

– Kierownika UGM z dnia 15.08.1983 r.”, zaś przy określeniu stanowisk w punktach

1 i 2 tego świadectwa oprócz działu IV i pozycji 4 załącznika do rozporządzenia, wskazano także pkt 11 i 12, których w rozporządzeniu 7 lutego 1983 r. w ogóle nie wymienia się (natomiast które pojawiają się w zarządzeniu resortowym).

Sąd Okręgowy podkreślił, że wspomniana okoliczność pozostaje w tym wypadku bez znaczenia, bowiem ubezpieczony nie posiada wymaganego przepisami 25 – letniego ogólnego stażu pracy, jak również nie ukończył na dzień 31 grudnia 2008 r. wieku uprawniającego do uzyskania wcześniejszej emerytury w oparciu o przepis art. 46 w zw. z art. 32 ustawy emerytalnej – tj. 55 lat.

Mając na uwadze powyższe rozważania sąd okręgowy uznał, że ubezpieczony nie spełnił przesłanek warunkujących nabycie przez niego prawa do emerytury, wobec czego odwołanie jako bezzasadne podlegało oddaleniu.

Ubezpieczony wniósł apelację od powyższego wyroku. Zarzucił:

1. naruszenie prawa materialnego, tj. art. 184 oraz art. 46 ust. 1 i art. 32 ustawy emerytalnej poprzez uznanie, że ubezpieczony nie spełnił warunków niezbędnych do uzyskania przez niego przewidzianej w tych przepisach emerytury,

2. naruszenie prawa materialnego, tj. przepisu § 8 rozporządzenia z 7 lutego 1983 r. poprzez nieuwzględnienie, że ubezpieczony posiada wymagany okres zatrudnienia, w tym że co najmniej 10 lat wykonywał prace wymienione w dziale IV wykazu B rozporządzenia.

W uzasadnieniu apelacji skarżący wskazał, że stanowisko sądu I instancji jest nieuzasadnione. Powołał się na wyrok SA w Gdańsku z 12 września 2013 r. (III AUa 132/13), w którym sąd ten stwierdził, że o spełnieniu przesłanki „wykonywania pracy w szczególnych warunkach” przesądza świadczenie pracy wymienionej w załącznikach „A” i „B” do rozporządzenia z 7 lutego 1983 r., które stanowią integralną część rozporządzenia jako aktu wykonawczego, niezależnie od tego, w jakim zakładzie praca taka była (lub jest) wykonywana. Ubezpieczony stwierdził, że z przedstawionych przez niego dokumentów bezsprzecznie wynika, że był on zatrudniony w Przedsiębiorstwie (...) w charakterze rybaka. Prace wykonywał zgodnie z § 2 rozporządzenia stale

i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na tym stanowisku przez cały okres swojego zatrudnienia. Praca rybaków morskich jest zaliczana zgodnie z wykazem w/w rozporządzenia do prac wykonywanych w warunkach szczególnych (wykaz B dział IV).

Ponadto stwierdził, że Sąd Okręgowy słusznie nie podzielił stanowiska ZUS-u i podkreślił, że stanowiące załączniki do zarządzenia wykazy stanowisk pracy, na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach, uprawniające do wcześniejszego przejścia na emeryturę, mają jedynie charakter informacyjny, techniczno-porządkujący i uściślający i nie jest konieczne powoływanie się na nie przez pracodawców w świadectwach pracy, a zatem wystarczające było powołanie się przez pracodawcę powoda w wystawionym świadectwie pracy na przepisy rozporządzenia z 7 lutego 1983 r.

W ocenie apelującego, ubezpieczony spełnia także warunki do przyznania emerytury na podstawie art. 46 ust. 1 i art. 32 ustawy emerytalnej, gdyż nie przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego i nie pozostaje w zatrudnieniu. Wykonywał nadto prace w szczególnych warunkach wymienione w wykazie B dziale IV rozporządzenia z 7 lutego 1983 r. i w związku z tym nabył prawo do wcześniejszej emerytury.

Apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i przyznanie prawa do emerytury od 6 listopada 2012 r. oraz o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi I instancji.

Organ rentowy w odpowiedzi na apelację wniósł o oddalenie apelacji. W ocenie ZUS, zaskarżony wyrok jest prawidłowy. Podtrzymał dotychczasowe stanowisko w sprawie.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja ubezpieczonego okazała się nieuzasadniona.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, rozstrzygnięcie sądu I instancji jest prawidłowe. Sąd okręgowy właściwie przeprowadził postępowanie dowodowe, w żaden sposób nie uchybiając przepisom prawa procesowego oraz dokonał trafnej oceny zebranego

w sprawie materiału dowodowego, w konsekwencji prawidłowo ustalając stan faktyczny sprawy. Sąd Apelacyjny podzielił ustalenia i rozważania prawne Sądu Okręgowego, rezygnując jednocześnie z ich ponownego szczegółowego przytaczania (por. wyroki Sądu Najwyższego z 5 listopada 1998 r. I PKN 339/98, OSNAPiUS 1999/24 poz. 776, z 22 lutego 2010 r. I UK 233/09, Lex nr 585720). Sąd apelacyjny podzielił również stan prawny wskazany jako podstawa rozstrzygnięcia.

Sąd Apelacyjny rozważył w niniejszej sprawie, czy ubezpieczony spełnia przesłanki warunkujące nabycie prawa do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych na podstawie art. 184 ustawy emerytalnej, jak również, czy spełnia przesłanki do przyznania do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych na podstawie art. 46 w zw. z art. 32 ustawy emerytalnej. Prawo do świadczenia przysługuje w przypadku spełnienia wszystkich przesłanek warunkujących jego nabycie. Ubezpieczony nie spełnił tymczasem ani wszystkich przesłanek do nabycia emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych na podstawie art. 184 ustawy emerytalnej, ani też nie spełnił wszystkich przesłanek warunkujących nabycie prawa do emerytury na podstawie art. 46 w zw. z art. 32 ustawy.

Co do prawa do emerytury na podstawie art. 184 ustawy, podstawową okolicznością sporną pozostawała przesłanka co najmniej 25-letniego okresu składkowego i nieskładkowego, przy czym skarżący podnosił również, że weryfikacji powinna podlegać również przesłanka 10-letniego okresu pracy w warunkach szczególnych. Skoro jednak o uprawnieniu do emerytury decyduje łączne spełnienie wszystkich przesłanek warunkujących nabycie prawa do tego świadczenia, to jeśli ubezpieczony nie posiada 25-letniego okresu składkowego i nieskładkowego, zbędne okazało się odnoszenie się do kwestii stażu pracy w warunkach szczególnych.

W pierwszej kolejności, Sąd Apelacyjny wskazuje, że przesłanki nabycia prawa do emerytury na podstawie wskazanego wyżej przepisu, muszą być spełnione do dnia wejścia w życie ustawy emerytalnej (art. 184 ust. 1 pkt 1 i 2), czyli do 1 stycznia

1999 r. W związku z tym, okres prowadzenia przez ubezpieczonego działalności gospodarczej po tej dacie, nie mógł zostać zaliczony do ogólnego stażu ubezpieczeniowego. Z ustaleń stanu faktycznego wynika, że na 1 stycznia 1999 r. ubezpieczony posiada okres składkowy wynoszący jedynie 16 lat, 7 miesięcy i 6 dni, zamiast 25 lat (art. 184 ust. 1 pkt 2 w zw. z art. 27 ust. 1 pkt 2 powoływanej ustawy).

Co do kwestii nabycia prawa do emerytury na podstawie art. 46 w zw. z art. 32 ustawy emerytalnej, Sąd Apelacyjny uważa, że przesłanki warunkujące nabycie prawa do tego świadczenia muszą zostać spełnione łącznie do 31 grudnia 2008 r.

(art. 46 ust. 1 pkt 2 ustawy). Zgodnie z art. 46 ust. 1 ustawy emerytalnej:

Prawo do emerytury na warunkach określonych w art. 29, 32, 33 i 39 przysługuje również ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. a przed dniem 1 stycznia 1969 r., jeżeli spełniają łącznie następujące warunki:

- 1) nie przystąpili do otwartego funduszu emerytalnego albo złożyli wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa;
- 2) warunki do uzyskania emerytury określone w tych przepisach spełnią do dnia 31 grudnia 2008 r.

Natomiast, zgodnie z art. 32 ust. 1 ustawy:

Ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 r., będącym pracownikami, o których mowa w ust. 2 i 3, zatrudnionymi w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przysługuje emerytura w wieku niższym niż określony w art. 27 ust. 2 i 3.

Zgodnie z art. 32 ust. 2:

Dla celów ustalenia uprawnień, o których mowa w ust. 1, za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia.

W myśl art. 32 ust. 4:

Wiek emerytalny, o którym mowa w ust. 1, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym w ust. 2 i 3 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych.

Pozostawione w art. 32 ust. 4 odesłanie do „przepisów dotychczasowych” odnosi się wyłącznie do tych przepisów rozporządzenia z 7 lutego 1983 r. (§ 2 ust. 1,

§ 4-8a i § 9-15), które regulują materię ustawową, czyli wiek emerytalny, rodzaj prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wykonującym te prace przysługuje prawo do emerytury w wieku obniżonym (podobnie SA w Białymstoku

w wyroku z dnia 12 lipca 2005 r., III AUa 487/05, OSAB 2006, nr 1); (Komentarz do art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, K. Antonów (red.), LEX 2014).

Do ubezpieczonego ma w tym zakresie zastosowanie § 8 ust. 1 powołanego rozporządzenia:

Pracownik który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w dziale IV wykazu B, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 50 lat dla kobiet i 55 lat dla mężczyzn,

2) ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 10 lat wykonywał prace wymienione w dziale IV wykazu B.

Zatem, z powyższych przepisów należało wywieść wnioszek, że wiek emerytalny dla ubezpieczonego, który powinien osiągnąć do 31 grudnia 2008 r., wynosi 55 lat. Tymczasem ubezpieczony 55 lat ukończył dopiero (...) Już sam brak tej przesłanki uniemożliwia przyznanie ubezpieczonemu prawa do emerytury na podstawie art. 46 w zw. z art. 32 ustawy emerytalnej, uwzględniając nadto przepisy rozporządzenia z 7 lutego 1983 r. (§ 2 ust. 1 i 2 oraz § 8 ust. 1). Sąd apelacyjny nie będzie zatem odnosił się do pozostałych przesłanek warunkujących przyznanie tego świadczenia, wymienionych w przywołanych przepisach (w tym do kwestii 10-letniego stażu pracy w warunkach szczególnych).

Sąd Apelacyjny podkreśla, że w judykaturze Sądu Najwyższego wskazuje się jednomyślnie, że przewidziane w art. 32 ustawy emerytalnej, prawo do emerytury w niższym niż określony w art. 27 tej ustawy wieku emerytalnym, jest ściśle związane z szybszą utratą zdolności do zarobkowania, z uwagi na szczególne warunki lub szczególny charakter pracy. Praca taka, świadczona stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy, przyczynia się do szybszego obniżenia wydolności organizmu, stąd też wykonująca ją osoba ma prawo do emerytury wcześniej niż inni ubezpieczeni. Prawo to stanowi przywilej i odstępstwo od zasady wyrażonej w art. 27 tej ustawy, a zatem regulujące je przepisy należy wyklądać w sposób gwarantujący zachowanie celu uzasadniającego to odstępstwo (por. wyrok SN z 5 maja 2009 r. I UK 4/09, Lex nr 509022). Z tego względu, przepisy normujące zasady przyznawania prawa do emerytury w warunkach szczególnych nie podlegają wykładni rozszerzającej, muszą być interpretowane ściśle. Zaliczenie nieudokumentowanych okresów składkowych do uprawnień lub wzrostu świadczeń emerytalno-rentowych wymaga zawsze dowodów niebudzących wątpliwości, spójnych i precyzyjnych (por. wyrok SN z 9 stycznia 1998 r. II UKN 440/97, OSNP 1998/22/667).

W niniejszej sprawie brak jest dowodów, które zaświadczałyby, że ubezpieczony posiada co najmniej 25-letni okres składkowy i nieskładkowy na dzień 1 stycznia 1999 r.

W związku z tym, nie było możliwe przyznanie ubezpieczonemu prawa do emerytury zarówno na podstawie art. 184 ustawy emerytalnej. Nadto, wiek 55 lat osiągnął on dopiero (...), a zatem nie było także możliwe przyznanie świadczenia emerytalnego na podstawie art. 46 w zw. z art. 32 tej ustawy.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c., oddalił apelację ubezpieczonego jako bezzasadną.

SSO del. Beata Górska SSA Anna Polak SSA Barbara Białecka